

MARTINE JONKER

de Gouden speld

RUBEN & CLAUDIA

DE GOUDEN SPELD, DEEL 2
RUBEN & CLAUDIA

COPYRIGHT © 2024 UITGEVERIJ GIDEON

AUTEUR: MARTINE JONKER

OMSLAGONTWERP: RUCHAMA NIJENHUIS

BINNENWERK: COCO BOOKMEDIA, AMERSFOORT

KAARTEN EN STAMBOOM: LINDA VAN DEN BORN

JAAR VAN UITGAVE: 2018 (UITGEVERIJ DE VUURBAAK)

DERDE DRUK: FEBRUARI 2026 (UITGEVERIJ GIDEON)

UITGAVE: GIDEON, HOORNAAR, NEDERLAND

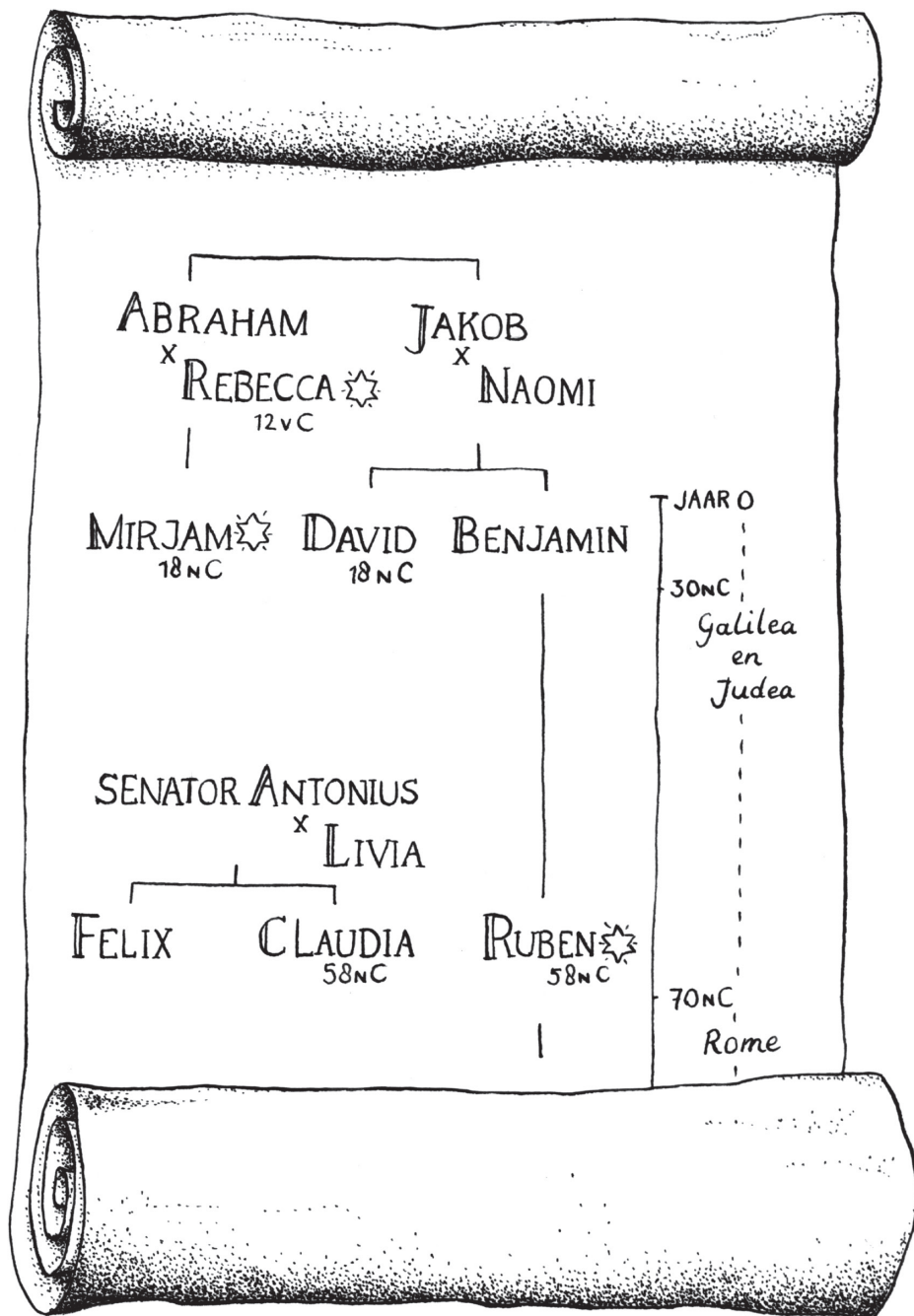
www.gideonboeken.nl

ISBN: 978-90-5999-302-0

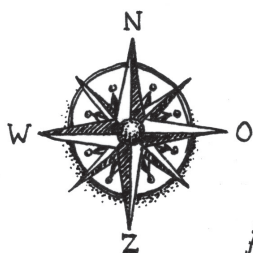
NUR: 282/283/284

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een databank of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan ook – behalve voor korte citaten in recensies of artikelen – zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

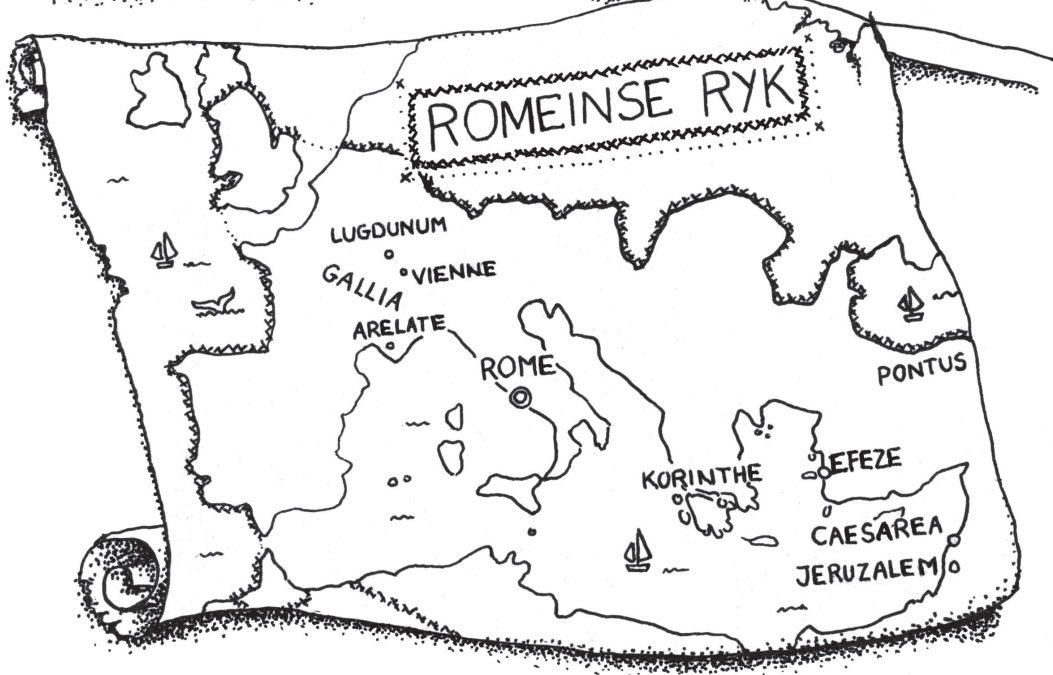
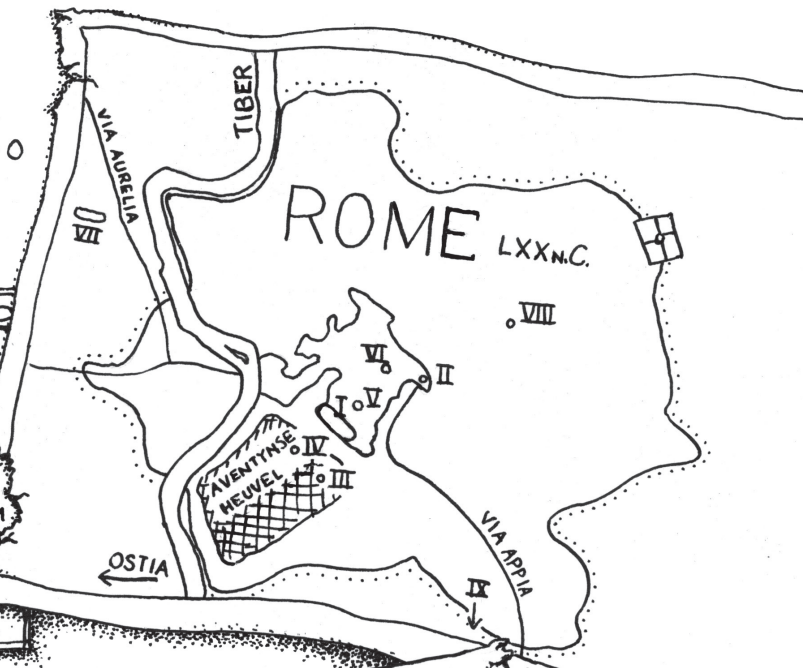
☆ STAMBOOM GOUDEN SPELD ☆

☆ = heeft Gouden Speld
(gehad)

LEGENDA	
I	CIRCUS MAXIMUS
II	BEELD NERO
III	HUIS ANTONIUS
IV	HUIS PRISCILLA EN AQUILA
V	PALEIS KEIZER
VI	FORUM ROMANUM
VII	CIRCUS VATICANUS
VIII	HUIS TIMOTHEUS
IX	HUIS DOMITILLA

1

Rome

Zee. Onafzienbare zee. Water boven hem, onder hem, overal. Het misselijkmakende deinen. De smaak van zout op zijn lippen. Verschroeiende hitte, de geur van zwetende mensen. Eeuwige dorst onder de brandende zon. Het eentonige geluid van de roeiriemen, af en toe onderbroken door Romeinse vloeken.

Ruben kon zich niet herinneren hoelang het geleden was dat hij in Caesarea op dit schip was gezet. Het leek een eeuwigheid. En alles wat er daarvoor in Jeruzalem gebeurd was... Ruben rilde. Hij wilde er niet aan denken.

'Hé, zit niet te dromen!' Voor Ruben iets kon doen kletste de zweep neer op zijn rug. Hij kromp in elkaar van de pijn. Grijnzend, met de zweep nu losjes in zijn hand, liep de Romein die hem geslagen had verder. Ruben beet op zijn lip en probeerde zijn tranen tegen te houden. Hij gunde het de Romein niet om hem te zien huilen. Met zijn hand veegde hij over de plek waar de zweep neergekomen was. Bloed.

'Komt er nog wat van? Doorwerken zei ik!' De Romein had zich omgedraaid en zag dat Ruben zijn werk nog steeds niet opgepakt had. Dreigend hief hij de zweep weer omhoog, maar Ruben bukte zich snel en ging verder met het schrobben van het dek van het grote, houten slavenschip.

'Land in zicht!' De roep verspreidde zich snel onder alle mensen op het schip. Op deze lange zeereis was er heel vaak land in zicht geweest, maar vandaag was het anders. Deze keer zou het schip niet voor een dag aanleggen in de haven van de een of andere stad, om verse voedselvoorraden in te slaan en dan weer verder te varen. Vandaag zouden alle opvarenden hun eindbestemming bereiken. Rome.

Nieuwsgierig, oppassend dat de Romeinse opzichter het niet zag, keek Ruben over de reling naar het land dat steeds dichterbij kwam. Er was nog niet zo veel bijzonders te zien. Een grijsblauwe strook land, heuvels en bergen in de verte.

‘Doorroeien!’ brulde de man die onder in het schip het ritme sloeg waarin de slaven moesten roeien. Ruben hoorde de zweep klappen, gevolgd door gekerm en geschreeuw. Hij hield zijn handen voor zijn oren. Iedere keer wanneer hij mensen hoorde jammeren, moest hij terugdenken aan alles wat er gebeurd was. Het vuur, de geur van lijken, de ontelbare houten kruisen buiten Jeruzalem... Hij klemde zijn lippen op elkaar en begon als een bezetene het dek te schrobben, alsof hij zo zijn herinneringen uit kon wissen.

‘Hé, rustig aan. Je werkt voor je vijanden, dus dat kan best wat minder fanatiek,’ zei Jozias, een Joodse man die net als Ruben uit Jeruzalem was weggevoerd naar Caesarea om daar aan boord te gaan van het slaven-schip. ‘Laat eens zien, hebben ze je weer toegetakeld?’ Hij legde zijn hand op Rubens rug. Ruben kromp ineen van de pijn.

‘Het gaat wel,’ zei hij flink. Hij keek richting het land, dat steeds dichterbij kwam. ‘Jozias, wat gaan ze met ons doen als we in Rome zijn?’

Jozias zuchtte. ‘Ik vrees dat we direct naar de slavenmarkt gevoerd zullen worden.’

‘De slavenmarkt?’

‘Wat anders? Ik denk niet dat die Romeinen ons als eregasten uit zullen nodigen voor een welkomstfeest.’

‘Nee, maar...’

De Romeinse opzichter kwam dreigend hun kant uit. ‘Honden, aan het werk jullie!’

Ruben en Jozias bogen zich weer over de houten planken van het dek. Jozias knipoogde naar Ruben en liet zijn ogen naar de blauwe hemel dwalen. Ruben knikte. Hij wist wat Jozias daarmee bedoelde. Hetzelfde als wat abba tegen hem gezegd had voordat de Romeinen hem het huis in Jeruzalem uitsleurden: ‘Blijf trouw. Het mooiste wat je hebt kan niemand van je afpakken.’

Klik, klak, klik. Het geluid van de kettingen die omgedaan werden klonk over het hele schip. In iedere plaats waar het schip op zijn lange reis aangelegd had, waren de slaven met ijzeren boeien aan elkaar vastgeklonken, zodat niemand kon ontsnappen. Hier in Ostia, de havenstad van Rome, was het niet anders.

‘Vooruit, doorlopen!’ De opzichters joegen de lange rij slaven van het schip, over de loopplank naar de kade.

Ruben struikelde, maar werd overeind gehouden door Jozias, aan wie hij vastgeketend zat. ‘We moeten proberen zo dicht mogelijk bij elkaar te blijven,’ had Jozias gefluisterd toen ze geketend werden.

Het was een drukte van belang in Ostia. Er lagen meerdere schepen in de haven, uit alle delen van het Rijk. Laders en lossers liepen af en aan met de meest exotische goederen. Talen en dialecten uit alle hoeken van de wereld klonken hier. Het rook er naar zee, naar rotte vis, naar zweet. Meeuwen doken krijsend op de scheepsdekken en de kades af, op zoek naar restjes voedsel.

Het voelde raar om na dagen varen weer vaste grond onder de voeten te hebben. Onwennig zette Ruben zijn ene voet voor de andere, steun zoekend bij Jozias en de man die aan zijn andere arm vastzat.

‘Doorlopen!’ De zwepen knalden.

‘Hoe ver is het lopen naar Rome?’ fluisterde Ruben naar Jozias.

‘We hoeven niet te lopen, ons volgende schip ligt daar.’ Jozias wees naar een kleiner schip, geschikt om op de rivier te varen. ‘Het is nog wel een stukje.’

Als vee werden de slaven het rivierschip opgedreven. Een aantal ossen stond klaar om het schip de Tiber op te trekken naar het hart van Rome. Ruben zat zo dicht op de andere mensen gepakt, dat hij alleen zijn hoofd nog kon bewegen. Hij bekeek de gezichten van zijn volksgenoten. Ingevallen wangen, holle ogen die te moe waren om verdrietig te zijn. Iedereen had wel familie verloren en velen, zoals hijzelf, hadden niemand meer. Met zo veel moed hadden ze Jeruzalem maandenlang verdedigd tegen Titus, de zoon van de Romeinse keizer. Maar niemand had op gekund tegen Titus’ eenvoudige maar wrede strategie: de stad uithongeren. De eerste maanden ging het prima. Er was meer dan voldoende voedsel in de stad, die

door Titus afgesloten was van de buitenwereld. Maar Titus was een volhouder. Hij wachtte net zolang tot de Joden door hun voedselvoorraden heen waren. Wie de stad uitsloop op zoek naar voedsel, werd gepakt en gekruisigd. Titus won het beleg en brandde Jeruzalem tot de grond toe plat. Ruben zag nog voor zich hoe de tempel in vlammen opging. Er was overal gegil, vreselijke hitte, geraas van het vuur...

‘Hé Ruben, niet aan terugdenken.’ Jozias bewoog zijn hand en door de ketting waarmee hij aan Ruben vastzat, schudde ook Rubens hand heen en weer. Jozias floot een melodietje. Ruben glimlachte. *Kijk naar de vogels.* Het was Jozias’ lijfdeuntje. Zelfs tijdens de verwoesting van Jeruzalem floot hij het lied, dat de meeste volgelingen van de Weg wel kenden. Tante Mirjam was erbij geweest toen de woorden van het lied jaren geleden voor het eerst uitgesproken werden: ‘Kijk naar de vogels. Ze zaaien niet en maaien niet, maar hun hemelse Vader zorgt voor hen. Jullie zijn veel belangrijker dan vogels.’

Het rivierschip kwam in beweging en voer stroomopwaarts de Tiber op. Naarmate ze Rome naderden werd het steeds drukker op de oevers. De Romeinen wilden de overlevenden van Jeruzalem zien. Dat trotse Joodse volk, dat in die uithoek van het Rijk altijd voor relletjes had gezorgd en zich nooit over wilde geven aan de keizer. Nu moesten ze eindelijk buigen voor de Romeinse heerser, al was het maar een handjevol dat de slachtingen overleefd had.

Op de plek waar de boot aanlegde was het zo druk dat de oever niet meer te zien was. Over de hoofden van de mensen heen zag Ruben marmeren zuilen van tempels, bebouwde heuvels, donkergroene pijnbomen. Een enorme stank deed hem kokhalzen.

‘Zo te ruiken mondt het riool van Rome hier vlakbij in de rivier uit.’ Jozias probeerde zijn adem in te houden.

In een stoet verlieten de gevangenen het schip, nog steeds aan elkaar vastgeketend. De Romeinen juichten: ‘Leve keizer Vespasianus! De overwinning is voor hem!’ Over een brede weg van zwarte keien werden de gevangenen de stad in geleid. Voor en achter hen reden trotse ruiters, gekleed in het rood en brons van het leger. Muzikanten begeleidden de

optocht met trompetgeschal en getrommel. Het publiek juichte in extase. 'Heil Titus, de overwinnaar van Jeruzalem!'

'Laat ze maar kijken en roepen. Dat doet geen pijn.' Jozias keek recht voor zich uit. Hij was lang en kon daardoor boven de anderen uit kijken. Plotseling verstrakte zijn gezicht.

'Wat zie je?' vroeg Ruben.

'Ze hebben de kandelaar meegenomen.'

'De kandelaar uit onze tempel?' vroeg Ruben ongelovig.

Jozias knikte.

Ruben rekte zich uit en liep op zijn tenen om een glimp van de kandelaar op te vangen. Met moeite kon hij de gouden glinstering van de zeven-armige menora zien. 'Wat gaan ze ermee doen?'

'Geen idee. Misschien wordt hij wel omgesmolten. De keizer zal er een hoop sieraden uit kunnen maken.'

De trompetten en trommels bleven spelen. Langzaam liep de stoet verder de stad in. Ruben zag aan zijn linkerhand een renbaan voor paardenraces.

'Het Circus Maximus!' Jozias zei het met respect. 'De beroemdste renbaan die er is.'

'Ken je die renbaan?'

'Iedereen die van paarden houdt kent het Circus Maximus. En daarachter, boven op de heuvel...' Ruben volgde Jozias' blik naar de gebouwen die boven de renbaan uitstaken. 'Dat is het paleis van de keizer.'

'Hoe weet je dat allemaal?'

'Ik heb... ik had veel vrienden die ooit in Rome zijn geweest. Ze hebben me over de stad verteld.'

Ruben keek naar het witte marmer van het paleis van de keizer. Dus daar woonde de man die door veel mensen als een god werd vereerd. 'Ik vond de tempel van Jeruzalem veel mooier dan het paleis van de keizer,' fluisterde Ruben. Jozias glimlachte. 'Pas maar op dat de Romeinen het niet horen.'

Het werd nog drukker langs de weg. De triomftocht ging voetje voor voetje verder. De zon brandde fel en deed de koperen helmen van de

soldaten en het goud van de kandelaar glinsteren. Ruben begon dorst te krijgen. Het zweet drupte langs zijn gezicht. 'Zijn we er al bijna?'

Ook Jozias pufte van de hitte. 'Ik weet het niet.'

Aan het eind van het Circus Maximus boog de optocht af naar links. Een nieuwe, lange weg lag voor hen. 'Moet je zien!' wees Ruben. In de verte rees een kolossaal bronzen beeld omhoog, met een stralenkrans om zijn hoofd. Het was hoger dan alle andere gebouwen van Rome.

'Dat is het beeld van keizer Nero.'

Ruben rilde. Hij kende de verhalen over deze wrede keizer, die volgelingen van de Weg als levende fakkels gebruikte tijdens zijn tuinkeesten. Er gingen zelfs geruchten dat de grote brand die een paar jaar geleden in Rome gewoed had door hem was aangestoken en dat hij de volgelingen van de Weg de schuld had gegeven. Met honderden tegelijk waren ze in de arena's voor de leeuwen gegoooid. Zou keizer Vespasianus net zo wreed zijn?

'Jozias, kunnen we hier in Rome vrij praten over ons geloof?'

'Ik weet het niet. We moeten heel voorzichtig zijn als we erover praten.'

'Wonen hier nog volgelingen van de Weg, of zijn ze allemaal gedood door Nero?'

'Wij zijn hier. En er zullen er vast nog meer zijn. Die zullen we op het juiste moment leren kennen.'

Het beeld van Nero werd steeds groter naarmate ze dichterbij kwamen. Ruben was onder de indruk. Vlak voordat ze bij het beeld waren, boog de stoet af, weer naar links. Ruben zag dat ze om de heuvel gelopen waren waar het paleis van de keizer op stond. Voor hen lag weer een lange weg, met ongelijke grote, zwarte stenen. Links en rechts waren nu tempels en andere grote gebouwen te zien. Dit leek het centrum van Rome te zijn. Eindelijk hield de lange optocht stil. Ruben stond op zijn tenen en zag recht voor zich uit, boven aan de trappen van een groot gebouw, een man in een dure toga. Zonder dat iemand het hem hoefde te vertellen, wist hij dat het de keizer zelf was.

'Hier, honden! Maak plaats voor jullie overwinnaar!' Ruw werden Ruben en de andere krijgsgevangenen opzij getrokken. Ze maakten niet langer deel uit van de optocht. Ruben wreef zijn pijnlijke polsen.

De wrijving van de boeien had zijn huid opengeschuurd. Vlak voor zijn neus ging de stoet nu verder. Honderden soldaten marcheerden voorbij en bogen voor de keizer. De gouden kandelaar uit de tempel, die vooraan in de stoet gedragen was, was nergens meer te bekennen. Het geschreeuw en gejuich van de mensen was nog harder dan het geluid van de muziekinstrumenten. Uiteindelijk verscheen er een strijdswagen met vier schitterende paarden ervoor. Op de wagen stond een trotse man, gekleed in een paarse toga. Hij had een scepter in de vorm van een adelaar in zijn hand, en op zijn hoofd droeg hij een lauwerkrans. Het volk werd uitzinnig. 'Heil Titus! De overwinnaar! Heil Jupiter, die ons de overwinning gegeven heeft!' Titus lette nauwelijks op de mensenmassa. Trots staarde hij voor zich uit naar zijn vader, keizer Vespasianus.

'Moordenaar!' schreeuwde Ruben op het moment dat Titus vlak langs de groep Joodse gevangenen reed. Jozias kuchte hard en legde zijn hand voor Rubens mond. 'Niet doen, dat kost je je leven.'

'Door hem zijn abba en mama gestorven. Door hem is tante Mirjam doodgehongerd en...'

Jozias kneep in Rubens hand. Hem omarmen was niet mogelijk vanwege de kettingen. 'Ik weet het jongen, ik weet het. Je hebt gelijk. Maar als je wilt blijven leven mag je dat alleen denken en niet zeggen.'

Titus keek uit zijn ooghoek naar de groep slaven. Ruben wist zeker dat Titus hem zag. Met een neerbuigend lachje keek hij daarna weer voor zich.

'Het is niet eerlijk!'

Jozias begon te neuriën. *Kijk naar de vogels.* Ruben keek omhoog, maar tussen de hoge, witte afgodentempels was maar weinig lucht te zien en al helemaal geen vogels. De enige vogel die hij zag was de adelaar die Titus in zijn hand had.

2

Verkocht

‘Meekomen, het feest is voorbij.’ Hardhandig werd de lange sliert krijgsgevangenen weggetrokken bij de triomftocht van Titus en naar een verderop gelegen gebouw gebracht. Er klonk gekreun toen er mensen kwamen met grote emmers water, die de gevangenen langsgingen en een voor een te drinken gaven.

‘Dat is eigenbelang,’ zei Jozias. ‘Ze hebben niets aan slaven die omgekomen zijn van de dorst.’

Een klein, mager mannetje met een schrijftablet bleef voor Jozias staan en begon hem te ondervragen. ‘Naam?’

‘Jozias, zoon van Joas.’

‘Leeftijd?’

‘Zesenveertig.’

‘Afkomst?’

Nauwkeurig schreef het mannetje alles over Jozias op. Welke talen hij sprak, het beroep dat hij had uitgeoefend voor hij gevangen was genomen, zijn gezondheid. ‘Mond open.’ Het mannetje mompelde voor zich uit: ‘Goed gebit.’ Hij kneep in Jozias’ gespierde armen en knikte terwijl hij schreef. Jozias’ gezicht, dat bijna altijd vrolijk stond, stond nu op onweer. Ruben hoorde hem snuivend ademen. Het mannetje trok zich er niets van aan en schreef alle gegevens over op een bordje dat hij om Jozias’ hals hing.

‘Niet afdoen,’ zei hij waarschuwend.

‘Ik zou niet durven,’ zei Jozias met opeengeklemd kaken. Maar het mannetje was al voor Ruben gaan staan met een schoon schrijftablet. ‘Naam?’

‘Ruben, zoon van Benjamin.’

Inhoudsopgave

1	Rome	7
2	Verkocht	14
3	In de villa	21
4	Huisarrest	33
5	Op verkenning	38
6	Het teken van de vis	48
7	Het feest en de samenkomst	53
8	Nog een keer de vis	63
9	Ruben vertelt	71
10	Jozias!	78
11	De pen	87
12	Bij Timotheüs thuis	92
13	De speld ontdekt	102
14	De paardenrennen	110
15	In het Circus Vaticanus	117
16	Begrafenis	124
17	Nog een graf	129
18	Veranderingen	136
19	Op reis	145
	Nawoord	152
	Bijbelteksten	154

De Gouden Speld

Wat heb je ervoor over om Gods boodschap als een kostbare schat te bewaren en door te geven, van generatie op generatie?

In totaal zijn er nu zeven spannende verhalen over de geschiedenis van het christelijk geloof verschenen.

David & Mirjam (deel 1)

Kapernaüm, ergens aan het begin van de jaartelling. Wanneer Davids broertje ernstig gewond raakt, voelt David zich schuldig. Hij raakt in de problemen als hij het goed wil maken. Dan hoort hij over een rondtrekkende Rabbi die mensen geneest. Zou Hij iets voor Davids broertje kunnen betekenen? En wat heeft de gouden speld van zijn nichtje Mirjam met deze Rabbi te maken?

Ruben & Claudia (deel 2)

Rome, 70 na Christus. De Joodse Ruben heeft als enige van zijn familie de verwoesting van Jeruzalem overleefd. Hij wordt meegevoerd naar Rome en slaaf gemaakt van de verwende Felix. Ruben doet zijn best om zijn geloof in Jezus de Messias, en de inhoud van het zakje dat hij om zijn hals draagt, voor Felix geheim te houden.

Marcus & Susanna (deel 3)

Gallië, 177 na Christus. Overal in de stad ziet Marcus bordjes verschijnen: *Verboden voor christenen*. Christenen mogen niet meer naar de winkel, de dokter of naar school. De pesterijen tegen christenen worden steeds erger. Kunnen Marcus en zijn vriendin Susanna eraan ontsnappen?

Peter & Anna (deel 4)

Engeland, eind 14^e eeuw. Peter vindt een kist met eeuwenoude documenten. De beroemde professor Wyclif helpt hem om deze teksten te ontcijferen. Peter raakt ook bevriend met de mysterieuze Anna en haar broer Stefan. Anna is in het bezit van een antieke gouden speld. Heeft de speld iets te maken met de kist met documenten?

Stefan & Liese (deel 5)

Keulen, 1525. Stefan is een wees en groeit op bij zijn opa. Hij is bevriend met Liese en werkt in een drukkerij. Op een dag vraagt de gevluchte Engelsman William Tyndale of Stefan wil meewerken aan een geheime drukopdracht. Ondertussen ontdekt Liese dat Stefans vader onder verdachte omstandigheden is omgekomen tijdens de bouw van de Dom. Welke rol speelt de gouden speld hierin? Stefan en Liese gaan op zoek naar antwoorden.

Luc & Charlotte (deel 6)

Frankrijk, 1685. De Zonnekoning Lodewijk XIV regeert met harde hand vanuit Parijs. Hij is rooms-katholiek en vindt dat dit de enige juiste godsdienst is. Maar in Frankrijk wonen ook veel protestanten, zij worden hugenoten genoemd. De hugenoten zijn hun leven niet meer zeker. Luc en Charlotte wonen aan de Franse kust. Via hun ouders zijn ze betrokken bij de hulp aan hugenoten. Maar dan moeten ze zelf vluchten en gaat er iets gruwelijk mis...

Maarten & Sofie (deel 7)

Nederland, 1836. Sofie is 12 jaar en woont in Haarlem. Samen met haar vader en huisvriend Willem ten Boom bezoekt ze Bijbellezingen bij Isaäc da Costa in Amsterdam. Op een van die avonden ontmoet ze de 12-jarige Maarten uit Friesland. Maarten wil graag studeren, maar moet zijn vader helpen met het zware werk in het veen.